

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний біотехнологічний університет
Факультет менеджменту, адміністрування та права
Кафедра менеджменту, бізнесу і адміністрування

Г.П. Пасемко, О.М. Таран

УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ ТА ЗАХИСТ
АВТОРСЬКИХ ПРАВ

методичні вказівки до практичних занять
та самостійної роботи для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня
вищої освіти спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Харків – 2026 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний біотехнологічний університет
Факультет менеджменту, адміністрування та права
Кафедра менеджменту, бізнесу і адміністрування

Г.П. Пасемко, О.М. Таран

УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ ТА ЗАХИСТ
АВТОРСЬКИХ ПРАВ

методичні вказівки до практичних занять
та самостійної роботи для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня
вищої освіти спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Затверджено рішенням
навчально-методичної комісії
факультету менеджменту,
адміністрування та права
протокол №6 від 13.02.2026 р.

Харків – 2026 р.

УДК 347.77/.78(072)

Схвалено
на засіданні кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування
протокол №8 від 06.02.2026р.

Рецензенти:

Лозинська Т.М., доктор наук з державного управління, професор, кафедри економіки та публічного управління та адміністрування Полтавського державного аграрного університету

Бутенко Т.А., канд. екон. наук, доц., доцент кафедри інформаційних технологій, кібернетики та захисту інформації Державного біотехнологічного університету

У 67 Управління інтелектуальною власністю та захист авторських прав: методичні вказівки для практичних занять та самостійної роботи для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)/ Держ. біотехн. ун-т; авт.-уклад.: Г.П. Пасемко, О.М. Таран – Харків : [б. в.], 2026. – 24 с.

Методичні вказівки для практичних занять та самостійної роботи для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) розроблені у відповідності з програмою курсу «Управління інтелектуальною власністю та захист авторських прав».

УДК 347.77/.78(072)

Відповідальна за випуск: Ю.М. Сагачко, канд. екон. наук, доцент.

© Г.П. Пасемко, О.М. Таран, 2026
© ДБТУ, 2026

ВСТУП

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні та методологічні основи управління інтелектуальною власністю та захист авторських прав.

Базовими дисциплінами для успішного засвоєння програмного матеріалу дисципліни є «Філософія освіти та науки».

Дана навчальна дисципліна забезпечує формування таких програмних результатів навчання:

ПРН4. Знати вимоги до розробки наукових проєктів та їх реалізації, процедури, пов'язані з реєстрацією прав інтелектуальної власності.

ПРН10. Знати методику підготовки та проведення навчальних занять різних організаційних форм.

ПРН22. Планувати та реалізовувати наукові проєкти і програми в галузі професійної освіти; реєструвати право інтелектуальної власності.

ПРН40. Здійснювати у науковій та професійній літературі, базах даних, інших джерелах пошук необхідної інформації з професійної освіти і дотичних питань, систематизувати, аналізувати та оцінювати відповідну інформацію.

ПРН 41. Брати участь у грантових програмах, виконанні бюджетних, госпдоговірних та ініціативних науково-дослідних робіт, забезпечувати право інтелектуальної власності на результати дослідницької діяльності.

ПРН48. Застосовувати в практичній діяльності законодавчу базу щодо захисту права інтелектуальної власності, впровадження результатів науково-дослідної та проєктної діяльності у сфері професійної освіти.

ПРН52. Здатність до впровадження результатів наукових досліджень у виробництво та освітній процес, управління проєктами.

Метою дисципліни «Управління інтелектуальною власністю та захист авторських прав» є формування знань та вмінь щодо формування і реалізації знань у сфері регулювання правовідносин, пов'язаних з управлінням інтелектуальною власністю, отримання необхідних навичок кваліфікації результатів творчої діяльності захисту майнових та особистих немайнових прав авторів та володільників.

Завдання вивчення дисципліни полягають:

- *вивчення* системи права України у сфері управління інтелектуальною власністю;
- визначення місця управління інтелектуальною власністю в правовій системі України;
- визначення місця управління інтелектуальною власністю в системі цивільного права і цивільного законодавства України;
- дослідження системи охорони та захисту авторських.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	Статус дисципліни:	
	<i>обов'язкова</i>	
Змістових модулів –	Рік підготовки:	
	2-й	2-й
	Семестр	
Загальна кількість годин - <u>90</u>	2 -й	2-й
	Лекції	
	14 год.	
	Практичні, (семінарські)	
	16 год.	
	Лабораторні	
	- год.	- год.
	Самостійна робота	
	60 год.	год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи – 8	Вид контролю: залік	

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин									
	у тому числі									
	усь ого	Денна форма								
		Л	с/п	лаб	с.р.					
Інтелектуальна власність як право на результати творчої діяльності людини	10	2	2	-	6					
Патентне та авторське право	10	2	2	-	6					
Державна система інтелектуальної власності	10	2	2	-	6					
Міжнародні системи інтелектуальної власності	10	2	2	-	6					
Охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності	9	1	2	-	6					
Оцінювання вартості об'єктів інтелектуальної власності	12	1	1	-	10					
Захист авторських прав та інтелектуальної власності	12	1	1	-	10					
Загальні засади методології управління науковими проєктами	8	1	2	-	5					
Академічна доброчесність	9	2	2		5					
Усього	90	14	16	-	60					

РОЗШИРЕНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Інтелектуальна власність як право на результати творчої діяльності людини

Поняття та види інтелектуальної, творчої діяльності. Поняття права інтелектуальної власності. Предмет та метод управління інтелектуальною власністю. Принципи права інтелектуальної власності. Поняття та види правовідносин інтелектуальної власності. Система права інтелектуальної власності. Інтелектуальна власність: визначення, структура та роль у сучасних умовах. Поняття права інтелектуальної власності в Україні та його джерела.

Суб'єкти права інтелектуальної власності. Зміст права інтелектуальної власності. Джерела права інтелектуальної власності.

Рекомендована література [1, 2, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16]

Тема 2. Патентне та авторське право

Поняття авторського права. Поняття та ознаки об'єктів авторського права. Види (класифікація) об'єктів авторського права. Поняття та ознаки патентного права. Поняття та умови правової охорони об'єктів патентного права. Поняття та ознаки наукового відкриття. Поняття та ознаки топографій інтегральних мікросхем. Поняття та ознаки раціоналізаторських пропозицій. Поняття та ознаки сортів рослин. Поняття та ознаки порід тварин. Поняття та ознаки комерційної таємниці. Види майнових прав на комерційну таємницю.

Рекомендована література [1, 2, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 17]

Тема 3. Державна система інтелектуальної власності

Правовідносини у сфері інтелектуальної власності в Україні. Структура державної системи правової охорони інтелектуальної власності. Державне управління інтелектуальною власністю. Основні засади державного управління інтелектуальною діяльністю.

Інтелектуальна власність в системі національної економічної безпеки в умовах глобалізації. Ризики використання інтелектуальної власності в умовах глобалізації. Розвиток інтелектуальної складової глобальних економічних процесів.

Рекомендована література [3, 4, 5, 6, 7, 12, 15, 20, 21]

Тема 4. Міжнародна система інтелектуальної власності

Міжнародні угоди в сфері інтелектуальної власності. Основа міжнародної системи інтелектуальної власності. Завдання Всесвітньої організації інтелектуальної власності.

Інтелектуальна власність в інноваційній економіці. Глобальний характер інтелектуальної власності. Життєвий цикл інтелектуальної власності в інноваційній економіці. Особливості інтелектуальної власності у сучасній інноваційній економіці. Цифровізації є автоматизація процесу правової охорони інтелектуальної власності. Технологія блокчейн для управління інтелектуальною власністю. Концепція чотирьох компонентної спіралі Quadruple Helix інтелектуального співробітництва. Характеристика закритих і відкритих моделей інноваційного використання інтелектуальної власності в сучасній економіці. Розвиток цифрових сервісів з обслуговування інтелектуальної власності для України. Специфіка діяльності цифрових сервісів інтелектуальної власності України та Європейського Союзу.

Використання глобалізаційного досвіду світових країн-лідерів у сфері охорони інтелектуальної власності. Системи захисту інтелектуальної власності у провідних країнах світу. Проблеми розвитку інтелектуальної власності в країнах, що розвиваються. Охорона інтелектуальної власності у світовій економіці як ключовий чинник формування конкурентоспроможності національних економік та забезпечення сталого розвитку інноваційної діяльності.

Тема 5. Охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності

Мета і принципи правової охорони. Охорона прав на об'єкти промислової власності. Охорона прав на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності. Охорона об'єктів авторського права і суміжних прав. Охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності за кордоном. Роль держави в забезпеченні охорони інтелектуальної власності. Сучасна модель державного забезпечення охорони інтелектуальної власності. Цифрова трансформація державного адміністрування інтелектуальної власності.

Рекомендована література [1, 2, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 18, 19]

Тема 6. Оцінювання вартості об'єктів інтелектуальної власності

Економічна сутність оцінки вартості інтелектуальної власності та мета її оцінки. Методи оцінки інтелектуальної власності та їх економічна суть. Нормативне забезпечення регулювання оціночної діяльності. Механізм формування цін в сфері інтелектуальної власності.

Рекомендована література [1, 2, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 18, 19]

Тема 7. Захист авторських прав та інтелектуальної власності

Поняття, форми, засоби та способи захисту права інтелектуальної власності. Адміністративно-правовий порядок захисту права інтелектуальної власності. Цивільно-правовий порядок захисту права інтелектуальної власності. Кримінально-правовий порядок захисту права інтелектуальної власності.

Система захисту прав інтелектуальної власності та її призначення. Порушення права інтелектуальної власності. Категорії спорів. Форми, порядок та способи захисту права інтелектуальної власності. Захист прав інтелектуальної власності в рамках угоди TRIPS. Трансформація інтелектуальної власності в інноваційний продукт. Людський капітал та інтелектуальні ресурси в господарській діяльності. Комерціалізація інтелектуальної власності та її механізм. Інноваційна діяльність в сфері

інтелектуальної економіки. Міжнародний рух капіталу та економічна інтеграція. Сутність та джерела інвестицій.

Рекомендована література [1, 2, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16]

Тема 8. Загальні засади методології управління науковими проєктами

Сутність наукових проєктів. Класифікація проєктів. Учасники проєкту. Життєвий цикл проєкту. Процеси управління науковими проєктами. Розробка та управління науковими проєктами, організація досліджень в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності з урахуванням фінансування науково-дослідницьких робіт. Розробка плану проєкту. Значення управління проєктами в сучасних умовах. Методи виявлення, отримання й аналізу інформації з різних джерел. Засоби організації та керування інформацією.

Рекомендована література [3, 4, 5, 6, 7, 12, 15, 20, 21]

Тема 9. Академічна доброчесність

Знання, що лежать у основі викладацької та наукової діяльності. Принципи навчання у вищій школі. Принципи академічної доброчесності та необхідність її дотримання. Необхідність академічної доброчесності. Принципи економічної доброчесності. Порушення академічної доброчесності. Академічний плагіат. Самоплагіат. Фабрикація. Фальсифікація. Види академічної відповідальності. Положення ДБТУ про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин.

Рекомендована література [1, 2, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 17]

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		д/ф	з/ф
1	Інтелектуальна власність як право на результати творчої діяльності людини	2	
2	Патентне та авторське право	2	
3	Державна система інтелектуальної власності	2	
4	Міжнародні системи інтелектуальної власності	2	
5	Охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності	2	
6	Оцінювання вартості об'єктів інтелектуальної власності	1	
7	Захист авторських прав та інтелектуальної власності	1	
8	Загальні засади методології управління науковими проєктами	2	
9	Академічна доброчесність	2	
Разом		16	

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Інтелектуальна власність як право на результати творчої діяльності людини

1. Поняття та види інтелектуальної, творчої діяльності. Поняття права інтелектуальної власності.
2. Предмет та метод управління інтелектуальною власністю. Принципи права інтелектуальної власності. Поняття та види правовідносин інтелектуальної власності.
3. Система права інтелектуальної власності. Суб'єкти права інтелектуальної власності. Зміст права інтелектуальної власності.
4. Джерела права інтелектуальної власності.

Контрольні запитання

1. Інтелектуальна власність та її становлення.
2. Теорії права інтелектуальної власності: привілеїв, пропріетарна, промислової власності, довічної промислової власності, рентна, договірна, деліктна, особова, виключних прав, виключних май- нових прав.
3. Поняття права інтелектуальної власності.
4. Сутність права інтелектуальної власності.
5. Зміст права інтелектуальної власності.

7. Джерела правового регулювання права інтелектуальної власності та їх види.
8. Поняття законодавства про інтелектуальну власність його система та спрямованість.

Рекомендована література [1, 2, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16]

Тема 2. Патентне та авторське право

1. Поняття та ознаки авторського права. Джерела авторського права.
2. Об'єкти авторського права. Суб'єкти авторського права. Особливості виникнення та здійснення авторського права.
3. Об'єкти і суб'єкти патентного права. Поняття та ознаки наукового відкриття.
4. Право інтелектуальної власності на компонування інтегральної мікросхеми. Право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію.
5. Право інтелектуальної власності на селекційні досягнення. Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю.

Контрольні запитання

1. Поняття та ознаки об'єктів права інтелектуальної власності.
2. Ознаки обороноспроможності об'єктів права інтелектуальної власності.
3. Відкриття як об'єкти права інтелектуальної власності та їх ознаки.
4. Об'єкти відкриття. Права авторів відкриттів. Порядок кваліфікації відкриттів.
5. Винаходи та корисні моделі як об'єкти промислової власності: поняття, об'єкти, види.
6. Промислові зразки як об'єкти промислової власності: поняття, об'єкти.
7. Знаки для товарів та послуг як об'єкти промислової власності.
8. правонаступники прав інтелектуальної власності. Спадкоємство інтелектуальних прав.
9. Держава як володілець прав інтелектуальної власності. Підстави набуття державою прав інтелектуальної власності.
10. Правове положення Державного агентства з авторських та суміжних прав, Комітету по захисту прав інтелектуальної власності (Патентного відомства).
11. Правове положення патентознавців. Вимоги щодо патентних повірених. Атестація патентних повірених. Повноваження повірених у справах інтелектуальної власності.
12. Асоціації патентних повірених. Підстави та порядок втрати атестації

патентного повіреного.

13. Агенти з товарних знаків та їх правове положення.
14. Права власників та уповноважених ним органів щодо результатів створених за службовим завданням.
15. Поняття авторського права та сфера його дії.
16. Об'єкти, що охороняються авторським правом.
17. Виникнення та здійснення авторського права.
18. Похідний твір та його правове значення.
19. Авторське право та право власності на носія авторських прав.
20. Особисті немайнові права автора.
21. Майнові права автора. Майнові права володільця.
22. Вільне використання твору.
23. Авторське право на аудіовізуальний твір.
24. Строки охорони авторських прав.
25. Перехід авторських прав. Передача (уступка) авторського права.

Рекомендована література [1, 2, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 17]

Тема 3. Державна система інтелектуальної власності

1. Структура державної системи правової охорони інтелектуальної власності.
2. Державне управління інтелектуальною власністю.
3. Інтелектуальна власність в системі національної економічної безпеки в умовах глобалізації.

Контрольні запитання

1. Конституція України як основне джерело регулювання права інтелектуальної власності. Цивільний кодекс України як джерело регулювання права інтелектуальної власності.
2. Чинне законодавство України про інтелектуальну власність.
3. Держава як володілець прав інтелектуальної власності. Підстави набуття державою прав інтелектуальної власності.
4. Правове положення Державного агентства з авторських та суміжних прав, Комітету по захисту прав інтелектуальної власності (Патентного відомства).
5. Регуляторна політика держави у сфері інтелектуальної власності та її напрямки.
6. Державний контроль у сфері інтелектуальної власності та його напрямки. Правове становище державних уповноважених у сфері інтелектуальної власності.
7. Адміністративна відповідальність за правопорушення прав

інтелектуальної власності.

8. Кримінальна відповідальність за правопорушення прав інтелектуальної власності.

Рекомендована література [1, 2, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16]

Тема 4. Міжнародні системи інтелектуальної власності

1. Міжнародні угоди в сфері інтелектуальної власності.
2. Інтелектуальна власність в інноваційній економіці. Глобальний характер інтелектуальної власності.
3. Використання глобалізаційного досвіду світових країн-лідерів у сфері охорони інтелектуальної власності.

Контрольні запитання

1. Що є основою міжнародної системи інтелектуальної власності?
2. Завдання Всесвітньої організації інтелектуальної власності?
3. Яка роль інтелектуальної власності в інноваційній економіці?
4. В чому проявляється глобальний характер інтелектуальної власності?
5. Дайте характеристику життєвого циклу інтелектуальної власності в інноваційній економіці.
6. Особливості інтелектуальної власності у сучасній інноваційній економіці?
7. Як відбувається цифровізація і автоматизація процесу правової охорони інтелектуальної власності?
8. Технологія блокчейн для управління інтелектуальною власністю.
9. Дайте характеристику концепції чотирьох компонентної спіралі Quadruple Helix інтелектуального співробітництва.
10. Характеристика закритих і відкритих моделей інноваційного використання інтелектуальної власності в сучасній економіці.
11. Розвиток цифрових сервісів з обслуговування інтелектуальної власності для України.
12. Специфіка діяльності цифрових сервісів інтелектуальної власності України та Європейського Союзу.
13. Як в Україні використовується глобалізаційний досвід світових країн-лідерів у сфері охорони інтелектуальної власності?
14. Охарактеризуйте системи захисту інтелектуальної власності у провідних країнах світу.
15. Які існують проблеми розвитку інтелектуальної власності в країнах, що розвиваються?
16. Як впливає інтелектуальна власність на конкурентоспроможність національних економік?

Рекомендована література [3, 4, 5, 6, 7, 12, 15, 20, 21]

Тема 5. Охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності

1. Мета і принципи правової охорони
2. Охорона прав на об'єкти промислової власності
3. Охорона прав на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності
4. Охорона об'єктів авторського права і суміжних прав
5. Охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності за кордоном
6. Роль держави в забезпеченні охорони інтелектуальної власності

Контрольні запитання

1. Права автора промислового зразка.
2. Порядок патентування промислових зразків.
3. Права, що слідують з патенту на промисловий зразок.
4. Захист прав володільця патенту на промисловий зразок.
5. Припинення дії патенту на промисловий зразок. Визнання патенту на промисловий зразок.
6. Правова природа засобів індивідуалізації товаровиробників.
7. Поняття знаків для товарів та послуг і умови їх правової охорони. Патентування знаків для товарів та послуг.
8. Права, що виникають із свідоцтва на знаки для товарів та послуг. Обов'язки, що виникають із свідоцтва на знаки для товарів та послуг.
9. Припинення дії свідоцтва на знаки для товарів та послуг.
10. Охорона прав на об'єкти промислової власності.
11. Охорона прав на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності.
12. Охорона об'єктів авторського права і суміжних прав.
13. Охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності за кордоном.

Рекомендована література [1, 2, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 18, 19]

Тема 6. Оцінювання вартості об'єктів інтелектуальної власності

1. Економічна сутність оцінки вартості інтелектуальної власності та мета її оцінки.
2. Методи оцінки інтелектуальної власності та їх економічна суть.
3. Нормативне забезпечення регулювання оціночної діяльності.
4. Механізм формування цін в сфері інтелектуальної власності.

Контрольні запитання

1. В чому полягає економічна сутність оцінки вартості інтелектуальної власності?
2. Мета оцінки вартості інтелектуальної власності?
3. Методи оцінки інтелектуальної власності та їх економічна суть?
4. Дайте характеристику нормативного забезпечення регулювання оціночної діяльності?
5. Який механізм формування цін в сфері інтелектуальної власності?

Рекомендована література [1, 2, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 18, 19]**Тема 7. Захист авторських прав та інтелектуальної власності**

1. Система захисту прав інтелектуальної власності та її призначення
2. Порушення права інтелектуальної власності
3. Категорії спорів
4. Форми, порядок та способи захисту права інтелектуальної власності
5. Захист прав інтелектуальної власності в рамках угоди TRIPS
6. Трансформація інтелектуальної власності в інноваційний продукт.
7. Людський капітал та інтелектуальні ресурси в господарській діяльності.
8. Комерціалізація інтелектуальної власності та її механізм.

Контрольні запитання

1. Що таке товар?
2. Які основні властивості товару?
3. Які об'єкти права інтелектуальної власності є оборотоздатними, а які ні?
4. Які відмінні ознаки нематеріальних активів?
5. Чому існують відмінності між юридичним і економічним термінами служби об'єкта права інтелектуальної власності?
6. Які основні способи комерціалізації прав на об'єкти інтелектуальної власності?
7. У чому перевага використання прав на об'єкти інтелектуальної власності у власному виробництві?
8. Які Ви знаєте види ліцензійних договорів?
9. Які ви знаєте види ліцензійних платежів?
10. Договір франшизи.
11. Договір лізингу.

12. Назвіть основні цілі оцінки вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності.
13. Які Ви знаєте підходи до оцінки вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності?
14. Дайте характеристику витратного підходу до оцінки вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності.
15. Дайте характеристику порівняльного підходу до оцінки вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності.
16. Дайте характеристику доходного підходу до оцінки вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності.
17. Охарактеризуйте життєвий цикл об'єктів інтелектуальної власності.
18. Контрафактні порушення прав на місце походження товарів.
19. Автор як первинний суб'єкт права інтелектуальної власності та його визначення.
20. Співавторство та його види. Визначення авторства. Регулювання відносин між співавторами.
21. Права та обов'язки авторів. Охорона прав автора.

Рекомендована література [1, 2, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 18, 19]

Тема 8. Загальні засади методології управління науковими проєктами

1. Сутність наукових проєктів. Класифікація проєктів. Учасники проєкту.
2. Життєвий цикл проєкту. Значення управління проєктами в сучасних умовах.
3. Методи виявлення, отримувannya й аналізу інформації з різних джерел.
4. Засоби організації та керування інформацією.

Контрольні запитання

1. Розкрийте сутність наукових проєктів.
2. Надайте класифікацію проєктів.
3. Які сторони є учасниками проєкту?
4. Проаналізуйте життєвий цикл проєкту.
5. Охарактеризуйте значення управління проєктами в сучасних умовах.
6. Наведіть та охарактеризуйте методи виявлення, отримувannya й аналізу інформації з різних джерел.
7. Наведіть існуючі засоби організації та керування інформацією

Рекомендована література [3, 4, 5, 6, 7, 12, 15, 20, 21]

Тема 9 . Академічна доброчесність

1. Знання, що лежать у основі викладацької та наукової діяльності
2. Принципи навчання у вищій школі
3. Принципи академічної доброчесності та необхідність її дотримання
4. Положення ДБТУ про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин

Контрольні запитання:

1. Охарактеризуйте роль знань у викладацькій та науковій діяльності.
2. Назвіть канали передачі знань у вищій школі.
3. Охарактеризуйте сутність академічної доброчесності.
4. Назвіть принципи академічної доброчесності.
5. Назвіть прояви академічної недоброчесності

Рекомендована література [1, 2, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 17]

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Самостійна робота здобувачів включає завдання до кожної теми (окремих тем) та індивідуальні завдання.

Виконання індивідуальних завдань всіма здобувачами не є обов'язковим і може здійснюватися окремими здобувачами з власної ініціативи або за пропозицією викладача. Індивідуальне завдання з навчальної дисципліни носить самостійний характер виконання окреслених завдань і тематично охоплює загальне змістовне навантаження з навчального курсу.

Індивідуальне завдання виконується під час вивчення курсу і може бути оцінене максимально у 20 балів. Воно включає виконання завдання за визначеною темою. Індивідуальне завдання з дисципліни складається із двох частин: теоретичної і практичної. Здобувач має право самостійно обрати тему та зміст роботи з обов'язковим її погодженням з викладачем. В процесі виконання завдання здобувач має опрацювати літературні джерела з посиланнями на них у тексті роботи. При цьому робота має носити творчий характер і бути спрямованою на вирішення певної проблеми та на висловлення особистого погляду автора роботи на питання, які розглядаються в роботі. Індивідуальне завдання виконується здобувачем самостійно під керівництвом викладача на протязі вивчення дисципліни. Мета – надати здобувачу можливість проявити здібності до дослідницької роботи, використовуючи знання, одержані в процесі оволодіння навчальним матеріалом.

Індивідуальне завдання містить таку структуру.

Зміст. Назви розділів із зазначенням сторінок.

Основна частина включає актуальність обраної теми, необхідність дослідження проблеми, мета і завдання роботи, матеріал, на якому вона буде проведена. Розкриваються сутність, теоретичні засади вирішення зазначеної проблеми, аналіз законодавчої бази. На основі аналітичних даних щодо об'єктів дослідження та інформації здобувач повинен при виконанні індивідуального завдання з даної дисципліни внести пропозиції з проблем удосконалення законодавства. У висновках викладають перелік пропозицій і рекомендацій та практичні результати одержані в індивідуальному завданні.

Список використаних джерел. Повний список використаної літератури з бібліографічними даними джерел, наведений за вимогами державного стандарту.

Текст індивідуального завдання викладається науковою мовою, логічно, послідовно, лаконічно. Основні результати, положення ілюструються таблицями, графіками, діаграмами. Обсяг роботи – 0,5 друкарського листа (20 000 тис. знаків або 10 – 12 сторінок тексту).

Перелік основних тем

1. Система права інтелектуальної власності.
2. Суб'єкти права інтелектуальної власності.
2. Зміст права інтелектуальної власності.
3. Джерела права інтелектуальної власності.
4. Інтелектуальна власність: визначення, структура та роль у сучасних умовах.
5. Поняття права інтелектуальної власності в Україні та його джерела.
6. Поняття та ознаки об'єктів авторського права.
7. Види (класифікація) об'єктів авторського права.
8. Поняття та ознаки комерційної таємниці. Види майнових прав на комерційну таємницю.
9. Ризики використання інтелектуальної власності в умовах глобалізації.
10. Розвиток інтелектуальної складової глобальних економічних процесів.
11. Міжнародно-правова охорона промислової власності.
12. Охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності за кордоном.
13. Завдання Всесвітньої організації інтелектуальної власності.
14. Життєвий цикл інтелектуальної власності в інноваційній економіці.
15. Особливості інтелектуальної власності у сучасній інноваційній економіці.
16. Цифровізація і автоматизація процесу правової охорони інтелектуальної власності.
17. Технологія блокчейн для управління інтелектуальною власністю.

18. Концепція чотирьох компонентної спіралі Quadruple Helix інтелектуального співробітництва.
19. Характеристика закритих і відкритих моделей інноваційного використання інтелектуальної власності в сучасній економіці.
20. Розвиток цифрових сервісів з обслуговування інтелектуальної власності для України.
21. Специфіка діяльності цифрових сервісів інтелектуальної власності України та Європейського Союзу.
22. Проблеми розвитку інтелектуальної власності в країнах, що розвиваються.
23. Сучасна модель державного забезпечення охорони інтелектуальної власності.
24. Цифрова трансформація державного адміністрування інтелектуальної власності.
25. Механізм формування цін в сфері інтелектуальної власності.
26. Кримінально-правовий порядок захисту права інтелектуальної власності.
27. Захист прав інтелектуальної власності в рамках угоди TRIPS.
28. Інноваційна діяльність в сфері інтелектуальної економіки.
29. Управління науковими дослідженнями.
30. Розробка та управління науковими проєктами, організація досліджень в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності з урахуванням фінансування науково-дослідницьких робіт.
31. Розробка плану проєкту.
32. Нормативно-правове регулювання управління науковими проєктами.
33. Показники оцінки ефективності наукового проєкту.
34. Засоби фінансування наукового проєкту.
35. Академічна доброчесність.
36. Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин ДБТУ.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських заняттях застосовуються:

- виконання завдань у відповідності до тематики заняття;
- дискусійне обговорення проблемних питань;
- повідомлення про виконання завдань.

Поточний контроль знань з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) перевірки завдань, які були виконані за допомогою комп'ютерної техніки на практичному занятті;
 - 2) усне або письмове бліц-опитування щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
 - 3) усне або письмове опитування на семінарських заняттях.
- Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Під час вибору критеріїв оцінки засвоєння здобувачем програми дисципліни враховано виконання програми і засвоєння матеріалу в частині лекційних та практичних занять, а також виконання передбаченої програмою самостійної роботи. Усі види контролю (усне опитування, письмове опитування) тісно пов'язані та організовуються так, щоб стимулювати ефективну самостійну роботу здобувачів і забезпечити об'єктивне оцінювання рівня їх знань.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне опитування та самостійна робота									Всього балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	80
8	9	9	9	9	9	9	9	9	

Після закінчення вивчення курсу підсумковий контроль з дисципліни проводиться у формі екзамену. Здобувач може набрати протягом семестру в точках контролю від 60 до 80 балів включно.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне опитування та самостійна робота									Сума балів	
									За підсумками розділів	Залік
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	80	20
8	9	9	9	9	9	9	9	9		
Загальна рейтингова оцінка									100	

Шкала: національна та ЕКТС і критерії оцінювання до визначення рівня знань і навичок

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи),	для заліку

		практики	
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	Задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання:

1) «Відмінно» (90-100 балів) – здобувач виявляє всебічні системні і глибокі знання програмного матеріалу, вільно оперує матеріалом, чітко володіє понятійним апаратом, уміє аналізувати і робити висновки;

2) «Дуже добре» (82-89 бали) – здобувач виявляє широкий професійний кругозір, уміння логічно мислити, виявляє достатньо системне і глибоке знання програмного матеріалу, чітко володіє понятійним апаратом, проте у відповідях допускаються окремі неточності, які не змінюють суті питання.

3) «Добре» (74-81 бали) – здобувач виявляє достатньо глибоке знання програмного матеріалу, володіє понятійним апаратом, вміє аргументувати свої відповіді, проте у відповідях допускаються неточності, які впливають на чіткість.

4) «Задовільно» (64-73 бали) – здобувач виявляє не достатньо глибоке знання програмного матеріалу, в основному володіє основним понятійним апаратом, але допускає принципові помилки;

5) «Достатньо» (60-63 бали) – здобувач виявляє слабкі знання, у відповідях не точно формулює причинно-наслідкові зв'язки між явищами і процесами, оперування фактами відбувається на рівні запам'ятовування, допускаються значні помилки.

6) «Незадовільно» (35-59 бали) – здобувач виявляє значні прогалини в знаннях основного програмного матеріалу, у володінні окремими поняттями, не знає більшої частини фактичного матеріалу, не вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між явищами і процесами, завчивши матеріал без його усвідомлення.

7) «Не зараховано» (0-34 бали) – здобувач не розуміє суті питань, виявляє прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, що свідчить про необхідність обов'язкового повторного вивчення дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. Інтелектуальна власність: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. За заг. ред. канд. юрид. наук, доц. Нестерцової-Собакарь О.В. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.
2. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність: Підручник. 2-ге вид., стер. Київ : Знання, 2008. 431 с.
3. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень. К.: Вища школа, 2011. 271 с.
4. Буріменко Ю. І., Галан Л. В., Лебедєва І. Ю. та ін. Управління проектами: навч. посіб. /за ред. Ю. І. Буріменко. Одеса: ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2017. 208 с.
5. Галаєва Л. В. Методологія та організація наукових досліджень. К.: НАУ, 2009. 78 с. <http://elibrary.nubip.edu.ua/16958/>
6. Галаєва Л. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень. К.: НУБіПУ, 2014. 94 с.
7. Гонtareва І. В. Управління проектами: підручник ХарківХНЕУ, 2011. 444с.
8. Інтелектуальна власність: навч. посібник [Т. Г. Васильців, В. В. Апопій, Р. Л. Лупак, О. О.] Ільчук. Львів: Вид-во Львівської комерційної академії, 2015. 172 с.
9. Інтелектуальна власність: навчальний посібник [Р. Ю. Кожушко, М. В. Колосніченко, І. П. Остапчук, М. С. Винничук]. К.: КНУТД, 2014. 108 с.
10. Інтелектуальна власність: навчальний посібник. Під ред. В.П. Мартинюка. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 360 с.
11. Мікульонок І. О. Основи інтелектуальної власності: навч. посібник/ І. О. Мікульонок; Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т". – К. : Ліра-К: Політехніка, 2008. – 232 с.
12. Пасемко Г.П., Бесєдіна Г.Є. Управління інтелектуальною власністю: навчальний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 201 «Агрономія» – Харк.нац.аграр.ун-т ім. В.В.Докучаєва. – Х., 2020. – 154 с.
13. Пасемко Г.П., Порохняк Н.В., Бесєдіна Г.Є. Сутність і особливості інтелектуального капіталу як економічного явища і поняття.- Slovak international scientific journal VOL.3 Bratislava, Slovakia. / №47, 2020 – С. 10-15.
14. Пасемко Г.П., Бага Л.Г., Бесєдіна Г.Є., Порохняк Н.В. Інтелектуальна специфіка людського капіталу підприємств України. - Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва: Серія «Економічні науки». № 2, т. 1.– Харків: ХНАУ ім. В. В. Докучаєва, 2021. – С. 152-161.
15. Пасемко Г.П., Бага Л.Г., Шевченко С.В., Порохняк Н.В. Формування інтелектуального капіталу в нематеріальних активах підприємств України. - Вісник ХНАУ ім. В. В. Докучаєва: Серія «Економічні науки». № 2,

т. 2.– Харків: ХНАУ ім. В. В. Докучаєва, 2021. – С. 41-54.

16. Пасемко Г.П., Таран О.М. Стратегія розвитку інтелектуального капіталу // Журнал з менеджменту, економіки та технологій, № 3, 2024. С. 45-58. <https://journal-met.kh.ua/jme032404.html> DOI: 10.69803/2312-3427-2024-3-45

17. Пасемко Г.П., Сербін В.В. Управління інтелектуальною власністю та інтелектуальним капіталом персоналу підприємств // Інвестиції: практика та досвід, № 3, 2025 р., <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.3.40>

18. Пасемко Г.П., Власенко Т.В. Методологічні засади управління інтелектуальною власністю та науковими проєктами // Економічний простір, 2025, № 202. С. 202-208. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.203.202-208>

19. Петрович Й.М., Новаківський І.І. Управління проєктами: підручник Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 396 с.

20. Право інтелектуальної власності. Академічний курс: Підручник для вищих навч. закладів / О. А. Підпригора [та інші] ; ред. О. А. Підпригора, О. Д. Святоцький. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ін Юре, 2004. 672 с.

21. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України / За ред. Ю.М. Капіци: Кол. авторів: Ю.М. Капіца, С.К. Ступак, В.П. Воробйова та ін. Київ :Видавничий Дім «Слово», 2006. 1104 с.

22. Чумаченко І.В., Морозов В.В., Доценко Н.В., Чередниченко А.М. Управління проєктами: процеси планування проєктних дій: підручник / Київ: КРОК, 2014. 673 с.32.

23. Конституція України, 1996 р. від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (із змінами)

24. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 № 2811-ІХ.

25. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15.12.1993 №3687-ХІІ (із змінами).

26. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15.12.1993 № 3688-ХІІ (зі змінами).

27. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 № 848-VIII.

28. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» від 10.02.1995 № 51/95-ВР.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Президента України.URL: <https://www.president.gov.ua>
2. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua>.
4. Національна академія наук України <https://www.nas.gov.ua>

Навчальне видання

**УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ ТА ЗАХИСТ
АВТОРСЬКИХ ПРАВ**

**методичні вказівки до практичних занять
та самостійної роботи для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня
вищої освіти спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)**

Укладачі:

ПАСЕМКО Галина Павлівна
ТАРАН Оксана Миколаївна

Підписано до друку 13.02. 2026 р.

Формат 60 x 84 1/16. Гарнітура Times New Roman

Умовн. друк. арк. – 1.

Наклад – 50 прим.

Державний біотехнологічний університет 61002, м. Харків,
вул. Алчевських, 44